

ACC. N:R M. 15591: 1-4.

Landskap: Småland Upptecknare: Fingal Johansson, Värnamo
Härad: Östbo m. fl. Berättare: olika personer; se uppt. bladens
Socken: Pryele ö. Västorp m. fl. Berättarens yrke: blsida!
Uppteckningsår: 1961 Född år ..... i .....

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

Jordhus. s. 1-4.

Lu F 116

25/4-61

Skriv endast på denna sida.

Svar på frågelista L.U.F.116 jordhus.

I Fryele s:n funnos ännu 1883 över 60-tal
backstugor och åtminstone i tre av dem
hade bostaden varit jordkular.

"Norre Kull" ä ägor tillhörande byn Aljöhult,
"Kullan" ä gården Lilla Ånga, samt "Kullan"
ä Kär-Troucyärd skogskefti öster om sjön
Längen. Den sistnämnda "Kullan" heter i
kyrkeboken Hundviken. Ännu vid
senaste sekelkeftet hörde man äldre
personer berätta om en man som kallades
"Kullis" som hade bott där under 1800-
talet, men hurudan hans bostad varit
betskaffad är tyvärr okänt, men man
kan antaga att det var en jordkula
delvis nedgrävd i jorden.

I sin uppsats i Värnamos kyrkby 12-8, 1950

Luf 116

"Strömlag i Stenhertra och Norrlidaskogarna"
berättar V. Brusning om en sådan primitiv
bostad: "Hyttbo backstuga i trakten av
Gislaved Världbo h:d. Hyttan uppförd på
följande sätt. En rektangulär grop har
grävts in i backslutningen liksom vid
uppförande av en källare. Sidorna har
invändigt klätts med sten och den utåt
vettande gaveln har utgjorts av en
timrad vägg med ett litet fönster och
en låg dörr med hög trärkel.
Tak av blivna och sedan skradda stockar
som täckts med näver och torv.
Golv av stampad jord. En öppen spis
i innersta hörnet diagonalt mot dörren.
Spjäll = trälucka över skorstenen som
endast kunde öppnas och tillstutas ~~utifrån~~

En liknande hydda är uppförd i Allsheda
hembygdsparke. Invånarna i sådana hyddor
benämndes vanligen "hyttkrypare". "

I Västorp s:n. Örebro p.d. bodde några årtionden
i slutet av 1800-talet en man Nils Petter Jonsson

Han köpte sig en liten jordbrukslägenhet
avsöndrad från Drömminge skattegård.

Där fanns inga hus så Nils byggde sig en
provisorisk bostad i ett stenrös. Väggarna voro
kelt av sten, tak av bräder, golv av trampad
jord. Öppen spis av gråsten. Som själ använde
guldhen en flat stenhäll som lades över skorstenen
för natten, om morgnarna innan han tände
upp eld i spisen gick han ut och tog bort
stenhällen. Nils byggde stunden på en sluga
som han senare ämnade bebö. Det gick sakta
med byggandet och han bodde i sitt stenrös

i omkr. 10 år. Byns pojkar brukade samlas
hos Nils om kvällarna. Även rallarna
som vid tiden för senaste sekelskiftet
arbetade på byggandet av Borås-Årsta
järnväg. Trivedes hos Nils, och det sägs
en del del om kvällarna i Kisser stenrös.

Till sist fick Nils hjälp av grannarna i
byn och kunde inreda ett rum i stugan
han byggde på, och flyttade in dit.

Nils trivedes dock ej i sin nya stuga.

Han blev sjuk och dog för omkring
40 år sedan. Kisser: enda hundjur var en
gris, och denne var ganska gammal.

Han ville inte som bönderna i byn slakta
den, då den blivit fullväxt. "Va så då tjäna
te, ja sa gris ha, så tjopa pattagris bry
ja me emtå rumm" brukade han säga.